

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR BALCIA INSURANCE SE GINČO NAGRINĖJIMO**

2025-01-31 Nr. 429-26
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) interesams atstovaujančio (*duomenys neskelbtini*) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir *Balcia Insurance SE*, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2023 m. rugsėjo 12 d. pareiškėjas su draudiku sudarė Transporto priemonių draudimo (KASKO) sutartį Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – KASKO sutartis), kuria draudiko parengtų Transporto priemonių draudimo (KASKO) taisyklių Nr. LT-002.04 (toliau – Taisyklės) pagrindu nuo 2023 m. rugsėjo 12 d. iki 2024 m. rugsėjo 11 d. buvo apdrausti pareiškėjo turiniai interesai, susiję su automobiliu KIA CEED (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)).

2024 m. vasario 19 d. pareiškėjas informavo draudiką apie 2024 m. vasario 17 d. nutikusį įvykį, kai apdraustu automobiliu nuslydo nuo kelio ir nuvažiavo į griovį. Įvykio metu automobilis buvo apgadintas ir nebegalėjo važiuoti savo eiga, iš įvykio vietos jis buvo transportuotas techninės pagalbos automobiliu ir 2024 m. vasario 22 d. apžiūrėtas pareiškėjo pasirinktose UAB „MOTUS AUTO“ (toliau – remonto bendrovė) remonto dirbtuvėse. Po automobilio apžiūros draudikui buvo pateikta derinti automobilio remonto sąmata.

2024 m. kovo 8 d. pranešimu draudikas informavo pareiškėją draudimo išmokos nemokėsiąs. Draudikas teigė, kad dėl eismo įvykio buvo padaryta žala tretiesiems asmenims, gamtai ir aplinkai (sugadinta veja, ant žaliosios dangos išsiliejo automobilio eksploataciniai skysčiai), todėl, remiantis Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (toliau – SEAKĮ) nuostatomis, toks įvykis laikytinas eismo įvykiu, o pagal Kelių eismo taisyklių¹ (toliau – KET) reikalavimus į eismo įvykio vietą turėjo būti kviečiama policija. Taip pat nurodė, kad Taisyklėse yra nustatyta, kad nutikus eismo įvykiui, be kita ko, reikia kreiptis į policiją, o tuo atveju, kai transporto priemonės vairuotojas pasišalina iš eismo įvykio vietos, nors apie jį turi būti informuota policija, draudimo išmoka nemokama. Pranešime draudikas išdėstė ir papildomus argumentus, susijusius su policijos neiškvietimo (kai tai numato teisės aktai) neigiamomis pasekmėmis, galinčiomis kilti tiek nukentėjusiems asmenims, tiek draudikui.

Draudiko sprendimas pareiškėjo netenkino, todėl jis (per atstovą) pateikė draudikui 2024 m. kovo 26 d. pretenziją ir prašė priimtą sprendimą panaikinti bei pripažinti įvykį draudžiamuoju. Pretenzijoje teigiama, kad draudikas nenurodė, nei kokie yra tie žalą patyrę tretieji asmenys, nei kokia konkrečiai žala jiems buvo padaryta, be to, nepagrindė teiginių, jog per įvykį išsiliejo automobilio eksploataciniai skysčiai. Anot pareiškėjo, iš remonto bendrovės padarytų nuotraukų matyti, kad nors automobilio variklio aušinimo radiatorius ir variklio karteris yra apgadinti, pažeidimai nėra kiauryminiai ir dėl jų negalėjo išsilieti jokie skysčiai, automobilio priekinio stiklo apiplovimo bakelis taip pat nėra pažeistas taip, jog lemtų skysčio pratekėjimą į išorę. Skysčių patekimo į aplinką, anot pareiškėjo, nepatvirtina ir įvykio vietoje darytos nuotraukos.

Pretenzijoje taip pat teigiama, kad Taisyklėse nėra įtvirtinto nedraudžiamųjų įvykių sąrašo, įvykiai, kuriuos draudikas laiko nedraudžiamaisiais, nėra aiškiai atriboti nuo draudimo sutarties sąlygų, suteikiančių draudikui teisę atsisakyti mokėti išmoką draudėjui

¹ Patvirtintų Lietuvos Respublikos vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1950 „Dėl Kelių eismo taisyklių patvirtinimo“.

(apdraustajam) pažeidus sutarties sąlygas ir kt. Anot pareiškėjo, Taisyklių nuostatos, kuriomis draudikas rėmėsi priimdamas sprendimą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju, geriausiu atveju galėtų būti vertinamos kaip sąlygos, suteikiančios draudikui teisę nemokėti draudimo išmokos dėl draudimo sąlygų pažeidimų, tačiau tokiu atveju turi būti atsižvelgiama į draudėjo kaltę, pažeidimo sunkumą, jo priežastinį ryšį su įvykiu ir kitas svarbias aplinkybes. Tokią poziciją, kaip teigiama pretenzijoje, suponuoja teisinis reguliavimas ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika (įskaitant nurodytą pretenzijoje). Pareiškėjo nuomone, susiklosčius situacijai, kai Taisyklėse nėra nustatytų nedraudžiamųjų įvykių, tačiau draudikas, remdamasis sąlyga, reglamentuojančia galimybę nemokėti draudimo išmokos dėl sutarties pažeidimo, pripažįsta įvykį nedraudžiamuoju, kyla klausimas, ar Taisyklės Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.228⁴ prasme neturėtų būti laikomos nesąžiningomis.

2024 m. balandžio 16 d. atsakyme į pareiškėjo pretenziją draudikas pakartojo žalos administravimo metu nustatęs, kad buvo padaryta žala tretiesiems asmenims. Anot draudiko, nukentėjęs asmuo (asmenys) neturi prievolės kreiptis į draudiką dėl patirtos žalos, todėl tai, kad niekas dėl žalos atlyginimo nesikreipė, nereiškia, kad dėl jos nebus kreiptasi ateityje, ir nekečia įvykio kvalifikavimo. Draudikas nurodė sutinkąs, kad prielaida dėl išbėgusių eksploatacinių skysčių galėtų būti vertinama pareiškėjo naudai, nes tai nebuvo aiškiai nurodyta po automobilio apžiūros, tačiau, draudiko ekspertų požiūriu, aušinimo radiatoriaus pažeidimai turėjo lemti radiatoriaus skysčio išsiliejimą (detalė įtrūkusi, trūksta apatinės jos dalies, todėl skysčiai negalėjo užsilaikyti detalėje). Draudikas paaikšino, kad dėl to, jog automobilis buvo apgadintas ant drėgnos žaliosios dangos, o į įvykio vietą nebuvo kvieisti policijos pareigūnai, kurie būtų galėję apžiūrėti įvykio vietą, pateikti kitų įrodymų apie išsiliejusius skysčius nėra įmanoma.

Draudikas taip pat nurodė nesutinkąs su tuo, kad Taisyklėse nėra aiškiai nurodytų nedraudžiamųjų įvykių. Anot draudiko, jis stengiasi, kad Taisyklės būtų paprastos, lengvai skaitomos, trumpos, nebūtų vartojami sudėtingi terminai ir kt., todėl atvejai, kai draudimo išmoka nemokama (nedraudžiamieji įvykiai), yra įtvirtinti Taisyklių skirsnyje, pavadintame „Išimtyms“. Jame, draudiko teigimu, numatyta, kad draudimo išmoka nemokama, jeigu transporto priemonės vairuotojas pasišalino iš įvykio vietos, nors apie įvykį buvo informuota policija. Pareiškėjas apie įvykį policijai nepranešė (nors privalėjo), todėl buvo priimtas sprendimas įvykį pripažinti nedraudžiamuoju ir keisti jį nėra pagrindo.

Nepavykus išspręsti nesutarimų, pareiškėjas (per atstovą) kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti tarp jo ir draudiko kilusį ginčą, panaikinti draudiko sprendimą, kuriuo atsisakyta įvykį pripažinti draudžiamuoju, ir įpareigoti draudiką apskaičiuoti bei išmokėti pareiškėjui draudimo išmoką. Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas iš esmės atkartoją draudikui teiktoje pretenzijoje nurodytus argumentus, įskaitant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje aptartą būtinybę nedraudžiamuosius įvykius atriboti nuo kitų draudimo išmokos mažinimo ar nemokėjimo pagrindų. Anot pareiškėjo, šie pagrindai Taisyklėse nėra atriboti, be to, jose iš viso nėra aiškiai įvardintų nedraudžiamųjų įvykių. Pareiškėjas laikosi pozicijos, kad draudikas neįrodė žalos tretiesiems asmenims fakto, todėl neturėjo pagrindo nemokėti draudimo išmokos, remdamasis pareigos pranešti apie įvykį policijai neįvykdymu, o net jei būtų konstatuota, kad policija į eismo įvykio vietą turėjo būti iškviesta, draudikas, pareiškėjo nuomone, turėjo vertinti šį aspektą kaip šalių sudarytoje KASKO sutartyje numatytų pareigų netinkamą įvykdymą ir pagrįsti, kad neiškvietus policijos buvo apsunkintas draudžiamąjo įvykio aplinkybių tyrimas ir žalos nustatymas, įvertinti pažeidimo reikšmę ir išmokėti pažeidimui atvirkščiai proporcingą draudimo išmoką, o ne įvykį pripažinti nedraudžiamuoju.

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepinimas į pareiškėjo kreipimąsi, jame draudikas iš esmės pakartojo pareiškėjui teiktame pranešime apie priimtą sprendimą ir atsakyme į pareiškėjo pretenziją nurodytus skundžiamo sprendimo motyvus. Anot draudiko, techniškai įvertinus užfiksuotus apgadinimus nustatyta, kad eksploataciniai skysčiai aušinimo radiatoriuje negalėjo užsilaikyti ir neišbėgti, jie neabejotinai pateko į aplinką įvykio vietoje. Kadangi skysčiai išsiliejo ant žaliosios dangos, tai neabejotina, kad dėl įvykio buvo padaryta žala kelio savininkui, be to, įvykio metu buvo fiziškai apgadinta ir veja. Draudikas pakartojo, kad pagal KET reikalavimus pareiškėjas į įvykio vietą turėjo iškviesti policiją, o jos neiškvietimas, remiantis Taisyklėmis, suteikia pagrindą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju.

Papildomai pažymėtina, kad kreipdamasis į Lietuvos banką pareiškėjas taip pat prašė draudiko Taisyklės įvertinti Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies kontekste, t. y. įvertinti, ar jos nėra nesąžiningos tiek, kiek Taisyklėse nėra aiškiai nurodyti nedraudžiamieji įvykiai. Įvertinęs keliamą reikalavimą, Lietuvos bankas perdavė pareiškėjo kreipimąsi pagal

kompetenciją įvertinti ir Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai (toliau – VVTAT). VVTAT 2024 m. rugsėjo 26 d. priėmė nutarimą, kuriuo atsisakė pradėti Taisyklių nagrinėjimą dėl nesąžiningų sąlygų nustatymo. VVTAT priėjo prie išvados, kad pareiškėjo prašymo motyvai ir ginčo aplinkybės iš esmės susiję ne su Taisyklių sąlygų nesąžiningumo nustatymu, o su galimai netinkamais draudiko veiksmais ir Taisyklių nuostatų vykdymu, tai vertintina ginčo teisenos tvarka. Anot VVTAT, ar Taisyklių nuostatos yra taikomos ir aiškinamos tinkamai ir teisėtai, yra fakto, o ne Taisyklių sąlygų nesąžiningumo klausimas.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudiko sprendimo 2024 m. vasario 17 d. įvykį pripažinti nedraudžiamuoju pagrįstumo.

Siekiant išnagrinėti tarp šalių kilusį ginčą, atsižvelgiant į ginčo šalių teikiamus paaiškinimus, būtina: 1) įvertinti, ar Taisyklių skirsnyje „Išimty“ nustatytos aplinkybės suteikia pagrindą šias aplinkybes atitinkančius įvykius kvalifikuoti kaip nedraudžiamuosius; 2) nustatyti, ar draudikas pagrįstai pripažino įvykį nedraudžiamuoju bei atsisakė mokėti draudimo išmoką.

1. Dėl Taisyklių skirsnyje „Išimty“ nustatytų aplinkybių kvalifikavimo kaip nedraudžiamųjų įvykių

Civilinio kodekso 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis.

Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas leidžia sutarties šalims laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, jei tai neprieštarauja įstatymams. Sutarties laisvės principas reiškia civilinių teisiųjų santykių subjektų teisę laisvai spręsti, sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, pasirinkti, su kuo sudaryti sutartį, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio (sutarties sąlygų ir jų pakeitimo) bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas (jų turinį) nustato imperatyviosios teisės normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, sąžiningumo, protingumo, teisingumo principai, gera moralė. Teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią (Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalis).

Šalių sudaryta KASKO sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalimi, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Lietuvos kasacinis teismas savo praktikoje yra ne kartą konstatavęs, kad draudimo sutartimi draudimo objektui suteikiama apsauga nėra absoliuti. Prisiimdamas draudimo riziką draudikas nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas.² Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, tiek draudimo liudijime aptartose individualiosiose sąlygose.³ Draudimo apsaugos apimtį lemia draudimo objektas, draudžiamųjų įvykių, nedraudžiamųjų įvykių sąrašas ir kitos draudimo sutarties sąlygos, nustatančios draudimo sutarties šalių įsipareigojimų turinį, kuris leidžia spręsti apie draudiko prisiimtos draudimo rizikos laipsnį. Draudimo taisyklėse nustatomi atvejai, kurie laikytini draudžiamaisiais įvykiais, taip pat kurie tokiais nelaikytini.

Draudimo sutartyje nustatomi draudžiamieji ir nedraudžiamieji įvykiai apibrėžia draudiko prisiimamos rizikos mastą, draudimo apsaugos apimtį ir ribas. Draudžiamasis įvykis –

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2012; 2009 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2009; 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-283-695/2015 ir kt.

tai draudimo sutartyje nurodytas atsitikimas, kuriam įvykus draudikas privalo mokėti draudimo išmoką. Teisine prasme draudžiamasis įvykis yra juridinis faktas, t. y. realaus gyvenimo reiškiny, su kuriuo įstatymas sieja teisinius padarinius, konkrečiai – draudiko pareigą išmokėti draudimo išmoką.⁴ Įstatyme ir konkrečiose draudimo rūšies taisyklėse nustatytos išimtys, kai draudėjo patirta žala visiškai ar iš dalies nekompensuojama, dėl to, draudėjui kreipusis dėl draudimo išmokos išmokėjimo, draudikas turi teisę jos visiškai arba iš dalies nemokėti. Tokią teisę draudikas turi nedraudžiamą įvykiu atveju.⁵ Nedraudžiamasis įvykis – draudžiamą įvykiu požymius turintis įvykis, tačiau taip pat atitinkantis įstatyme ar draudimo sutartyje apibrėžtus papildomus požymius, kuriems esant draudikas atleidžiamas nuo prievolės mokėti draudimo išmoką.⁶ Taigi draudiko prievolės išmokėti draudimo išmoką pagal įstatymuose nustatytą teisinį reglamentavimą ir draudimo sutartį atsiradimas siejamas su draudžiamą įvykiu fakto nustatymu.⁷

Šalių sudarytos KASKO sutarties pagrindu pareiškėjo interesai buvo apdrausti nuo visų staigių ir nenumatytų išorės poveikių sukeltos žalos (įskaitant praradimą). Taisyklių skyriaus „Draudimo apsauga“ skirsnyje „Ką apdraudžiame“ nurodyta, kad „apdraudžiami visi įvykiai, jeigu jie šiose Taisyklėse arba draudimo sutartyje nėra nurodyti kaip išimtys“. Taisyklių skyriaus „Draudimo išmoka“ skirsnyje „Išimtys“ yra nustatyta, kad draudikas turi teisę nemokėti draudimo išmokos, jeigu ji kilo dėl šių priežasčių: dėl to, kad transporto priemonę vairavo asmuo, kuris buvo apsvaigęs nuo alkoholio, narkotikų ar kitų svaigųjų medžiagų, taip pat jei asmuo atsisako ar trukdo pasitikrinti dėl minėtų medžiagų (nebent tai neturi ryšio su žalo atsiradimu); dėl to, kad transporto priemonę vairavo asmuo, neturintis teisės vairuoti tos kategorijos transporto priemonės; kai transporto priemonė naudojama ne pagal jos paskirtį ar tikslą, nurodytą draudimo liudijime arba nurodytą gamintojo; transporto priemonei per ledą įlūžus į vandenį (išskyrus apledėjusiam viešai prieinamame kelyje arba po nelaimingo atsitikimo kelyje) ir kt. Pagal minėtą punktą draudikas turi teisės nemokėti draudimo išmokos ir tais atvejais, jei transporto priemonės vairuotojas pasišalino iš eismo įvykiu vietoje, nors apie įvykiu turėjo būti informuota policija. Būtent šiuo konkrečiu pagrindu remdamasis draudikas nusprendė nemokėti draudimo išmokos.

Pareiškėjas mano, kad Taisyklių skirsnyje „Išimtys“ nustatytos aplinkybės, visų pirma, neturėtų būti laikomos nedraudžiamųjų įvykių apibrėžimais, nes jie nėra įvardijami kaip „nedraudžiamieji įvykiai“. Pareiškėjas, atitinkamai, prašė įvertinti Taisyklių atitiktį Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies kontekste ir nustatyti, ar tokios Taisyklių sąlygos nėra nesąžiningos. Šis pareiškėjo prašymas, kaip minėta pirmiau, buvo pagal kompetenciją persiųstas VVTAT, tačiau VVTAT tyrimą atlikti atsisakė, nurodė, kad pareiškėjo keliami klausimai vertintini per ginčo teiseną.

Pažymėtina, kad pareiškėjas prašymą įvertinti Taisyklių nuostatų sąžiningumą grindė Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 92 straipsnio 1 dalies 3 punktu ir teigė, kad jame yra nustatyta imperatyvi draudiko pareiga draudimo taisyklėse aiškiai nurodyti nedraudžiamuosius įvykius, kuriems įvykus draudikas neprivalo mokėti draudimo išmokos. Pareiškėjo nuomone, Taisyklių sąlygų konstrukcija nesudaro sąlygų aiškiai ir vienareikšmiai suprasti, kokie atvejai pagal draudimo sutartį bus laikomi nedraudžiamaisiais (kada draudimo išmoka nebus mokama išvis), o kokie atvejai bus laikomi sutarties sąlygų pažeidimais (kai draudikas, atsižvelgdamas į padaryto sutarties pažeidimo pobūdį, turi vertinti, ar mažinti draudimo išmoką (ir jei taip, tai kiek), ar visai jos nemokėti).

Išnagrinėjus Taisykles matyti, kad jos yra išdėstytos septyniuose puslapiuose. Taisyklės turi aiškią ir paprastą struktūrą, tvarkingą ir logišką teminį, hierarchinį bei vizualinį sąlygų išdėstymą, sąlygos formuluojamos nesudėtinga, aiškia, vidutiniam vartotojui suprantama kalba. Visos Taisyklių sąlygos susideda iš kelių stambių dalių, pavadintų „Sąvokos“, „Draudimo apsauga“, „Draudimo sutartis“, „Draudimo išmoka“, „Ginčų ir skundų nagrinėjimo procedūra“, „Kitos nuostatos ir sąlygos“. Atvejai, kai draudimo išmoka gali būti mažinama ar nemokama, Taisyklėse aptariami skyriuje, pavadintame „Draudimo išmoka“, atitinkamuose skirsniuose „Draudimo išmokos sumažinimas“ ir „Išimtys“. Skirsnyje „Draudimo išmokos sumažinimas“ išvardinami atvejai, kai draudikas turi teisę mažinti draudimo išmoką, o skirsnyje „Išimtys“ –

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-316/2013.

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2009.

⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-426-684/2017.

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2012; 2009 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-257/2009; 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2009; 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-215/2013.

atvejai, kai draudikas turi teisę nemokėti draudimo išmokos.

Lietuvos banko vertinimu, aptariamoms Taisyklių sąlygoms pakankamai aiškiai atskiria draudimo išmokos mažinimo ir jos visiško nemokėjimo atvejus, taigi draudėjas (naudos gavėjas) gali nesunkiai suprasti, kokias sutartines teises pasekmes pagal draudimo sutartį gali sukelti tam tikri veiksmai (neveikimas) ar aplinkybės. Šiuo atveju draudiko vartojamas terminas „išimtis“ negalėtų būti laikomas neaiškiu ar klaidinančiu draudėją (naudos gavėją), nes tiek paties šio žodžio reikšmė lietuvių kalboje⁸, tiek kartu pateiktos sąlygos, aptariančios atvejus, suteikiančius draudikui teisę nemokėti draudimo išmokos, iš esmės reiškia tą patį (tas pačias teises pasekmes), kas būtų apibūdinama terminu „nedraudžiamieji įvykiai“. Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad Taisyklių skyriuje „Draudimo apsauga“ nurodoma, kad „apdraudžiami visi įvykiai, jeigu jie šiose Taisyklėse arba draudimo sutartyje nėra nurodyti kaip išimtis“. Papildomai Lietuvos bankas pažymi, kad anglų kalboje atvejams, kai draudimo išmoka mokama ar kai draudėjas (naudos gavėjas) neįgyja teisės į draudimo išmoką, apibūdinti įprastai yra vartojami terminai „*excluded risks, exclusions*“⁹, lietuviškai iš esmės taip pat reiškiantys išskyrimą, išimtis.

Pasisakant dėl draudiko vartojamos Taisyklių sąlygų formuluotės, kuri numato, kad esant tam tikroms sąlygoms draudikas „turi teisę“ nemokėti draudimo išmokos, o ne įgyja pagrindą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju (t. y. išnyksta draudiko prievolė mokėti draudimo išmoką), reikia pažymėti, kad tokia formuluotė, tiek atsižvelgiant į jos gramatinį turinį, tiek į tai, kad Taisyklėse nėra kitų sąlygų, kuriose būtų aptariamai draudimo išmokos nemokėjimo atvejai, savo esme reiškia draudiko prievolės mokėti draudimo išmoką nebuvimą. Taip pat reikia pažymėti, kad teisės aktai nedraudžia draudikui elgtis draudėjui (naudos gavėjui) naudingu būdu ir išimtiniais atvejais išmokėti draudimo išmoką net ir tada, kai pagal draudimo sutarties sąlygas jis neprivalo to daryti (*ex-gratia* išmoka).

Pasisakant dėl aptariamų Taisyklių sąlygų, susijusių su atvejais, kai draudimo išmoka nemokama, atitiktis Draudimo įstatymo reikalavimams, pažymėtina, kad Draudimo įstatymo 92 straipsnio 1 dalies 3 punkte reikalaujama draudimo taisyklėse, be kitų sąlygų, taip pat nurodyti ir nedraudžiamuosius įvykius, kuriems įvykus draudikas neprivalo mokėti draudimo išmoką. Lietuvos banko vertinimu, ši Draudimo įstatymo nuostata nereikalauja vartoti būtent „nedraudžiamųjų įvykių“ termino – svarbu, kad draudimo taisyklėse būtų nurodyti atvejai, kuriems atsitikus draudikas neturės prievolės pagal draudimo sutartį mokėti draudimo išmokos.

Apibendrinant pateiktą Taisyklių skirsnio „Išimtis“ sąlygų vertinimą ir atsižvelgiant į tai, kad Taisyklėse yra vienoje vietoje aiškiai nurodyti atvejai, kai draudikas neprivalo mokėti draudimo išmokos, matyti, kad nėra pagrindo teigti, kad šios Taisyklių sąlygos prieštarauja aptariamoms Draudimo įstatymo reikalavimams. Taisyklėse yra pakankamai aiškiai nurodytos sąlygos, suteikiančios pagrindą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju, jos yra aiškios ir suprantamos, toks Taisyklių aiškinimas neiškreipia sutarties šalių interesų pusiausvyros draudėjui (naudos gavėjui) nenaudinga linkme. Atitinkamai, vertinti jų kaip sąlygų, suteikiančių tik teisę draudimo išmoką mažinti ar nemokėti remiantis kitomis aplinkybėmis, nėra pagrindo. Tokios sąlygos yra nustatytos Taisyklių skirsnyje „Draudimo išmokos sumažinimas“.

2. Dėl įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju pagrįstumo

Įvertinus bylos duomenis, nustatyta, kad 2024 m. vasario 17 d. įvykio metu, ketindamas pasukti dešinėn į degalinę, lėtėjimo juostoje automobilis nuslydo nuo kelio ir įvažiavo į griovį. Byloje pateiktose įvykio vietoje darytose nuotraukose matosi greta kelio važiuojamosios dalies, kelio drenažiniame griovyje, stovintis apgadintas pareiškėjo automobilis. Iš nuotraukų taip pat matyti, kad automobilis prieš sustodamas griovyje slydo (ar riedėjo) šalia kelio esančia žaliaja danga (žole), sprendžiant iš matomų automobilio ratų žymių ir jų krypties – galimai kliudė griovyje augantį augalą (medį ar krūmą).

Nuotraukose taip pat aiškiai matosi žaliosios dangos pažeidimai – provėžos. Draudikas pateikė duomenis, leidžiančius daryti patikimą išvadą, kad per eismo įvykį iš automobilio ant žaliosios dangos turėjo išbėgti ir eksploatacinių skysčių. Kaip matyti iš bylos duomenų, draudikas pateikė remonto bendrovės UAB „Korpo“ autocentro nuomonę dėl apgadinių pobūdžio. Šiai remonto bendrovei buvo pateiktos nuotraukos iš įvykio vietos ir apžiūrą atlikusios remonto bendrovės darytos automobilio priekinės dalies nuotraukos, taip pat teirautasi, ar po

⁸ Išimtis – nukrypimas nuo bendros normos, nuo bendros taisyklės (<https://www.lietuviuzodynas.lt/zodynas/Isimtis>).

⁹ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/97 dėl draudimo produktų platinimo 20 straipsnio 8 dalies b ir d punktai.

tokio įvykio (įvykio vietoje) galėjo išbėgti radiatorių, žarnų, apiplovimo bakelio skysčių. Atsakydama į draudiko paklausimą bendrovė nurodė, kad vertinant vietą ir pažeidimus – skysčiai galėjo išbėgti įvykio metu. Taip pat pateikė trumpą matomų apgadinimų aprašymą: 1) oro kondicionieriaus aušintuvas – pažeista apatinė dalis, detalė netekusi sandarumo; 2) apiplovimo bakelis – matomas pažeidimas ties viduriu ir pabaltavusi plastmasė ties „kantu“, toje vietoje galimai nesandarū; 3) aušinimo radiatorius – pažeista apatinė dalis, tie viduriu matomas radiatoriaus trūkimas, per kurį galimai pažeistas sandarumas.

Draudikas taip pat pateikė ir draudiko vyriausiojo transporto žalų eksperto nuomonę dėl sugadinimų, kartu buvo pateiktos nuotraukos, jose pažymėti dalių, iš kurių turėjo išsilieti skysčiai, apgadinimai. Draudikas paaiškino, kad ekspertas yra transporto inžinierius, turintis beveik 10 metų patirtį transporto žalų srityje, turintis ne tik teorinių ir praktinių žinių, bet ir praktinės patirties automobilių remonto bendrovėje, remontuojant automobilius po eismo įvykių. Ekspertas paaiškino, kad iš įvykio vietos nuotraukų matyti, jog pirminis smūgis teko priekinei apatinei automobilio daliai, su kuria taip pat galėjo būti kliudyti krūmuose esantys akmenys. Anot eksperto, priekinėje apatinėje dalyje yra įrengtos eksploataciniams skysčiams reikalingos dalys, kurios yra itin jautrios išoriniams smūgiams, o didesnės deformacijos metu yra pažeidžiamas jų sandarumas. Remdamasis nuotrauka iš įvykio vietos ekspertas vertino, kad buvo kontaktas su bakelio įrengimo vieta, jis buvo pastumtas iš savo tvirtinimo vietos, tai patvirtina ant bakelio matomos baltesnės spalvos žymės bei nutraukti laidai. Vertindamas apžiūros metu užfiksuotus sugadinimus ekspertas nurodė, kad bakelis turi daugybinių pažeidimų, tai rodo pabaltavusi plastmasė, taip pat matosi nesandari varikliuko vieta bakelyje (per skylę turėjo išbėgti apiplovimo skystis), be to, skystis galėjo pasišalinti ir per sunkiai užfiksuojamus mikrotrūkimus. Pasisakydamas dėl variklio aušinimo radiatoriaus ir oro kondicionieriaus aušinimo radiatoriaus, ekspertas nurodė, kad jie yra gaminami iš itin plono metalo, kuris yra itin jautrus deformacijai ir stipresnio susidūrimo metu pažeidžiamas jų sandarumas. Eksperto vertinimu, oro kondicionieriaus metalinė dalis apačioje yra stipriai deformuota bei atplėšta, taip pat pažeista vientisa konstrukcija, per kurią pasišalino skystis. Taip pat teigiama, kad apžiūros metu padarytose nuotraukose matosi reikšminga variklio aušinimo radiatoriaus deformacija, matosi netaisyklingos formos radiatorius, o ties jo viduriu yra gilus įlenkimas, atplėštas metalas, per kurio ertmę galėjo pasišalinti aušinimo skystis. Anot eksperto, radiatoriuose esantis slėgis pagreitina skysčių ištekėjimo trukmę. Ekspertas nurodė sutinkąs su UAB „Korpo“ autocentro pateikta nuomone ir tuo, kad skysčiai galėjo išbėgti įvykio vietoje.

Nors pareiškėjas teigė, kad jokie skysčiai pratekėti negalėjo, ir laikėsi pozicijos, kad to nepatvirtina ir nuotraukos iš įvykio vietos, tačiau šią aplinkybę paneigia pirmiau aptarti duomenys, suponuojantys išvadą, kad eksploataciniai skysčiai turėjo išbėgti iš automobilio įvykio vietoje. Dėl žalos specifikos ir skysčių išbėgimo vietos, savo iniciatyva pareiškėjui detalai neužfiksavus skysčio išsiliejimo fakto ir šiems teršalams susigėrus į žemę, praėjus tam tikram laikui po įvykio, dėl išsiliejimo padarytos žalos aplinkai nustatymas tampa itin sudėtingas, tačiau skysčių išsiliejimo ant žaliosios dangos faktui patvirtinti pakanka kitų bylos duomenų.

Toliau vertinant draudiko sprendimo pagrįstumą pažymėtina, kad, pagal SEAKĮ 2 straipsnio 14 dalį, įvykis kelyje, viešojoje arba privačiojoje teritorijoje, kai judant transporto priemonei žūsta ar sužeidžiami žmonės, sugadinama ar apgadinama bent viena transporto priemonė, krovinys, kelias, jo statiniai ar bet koks kitas įvykio vietoje esantis turtas, laikomas eismo įvykiu. Atsižvelgiant į byloje nustatytas aplinkybes, įvykis, dėl kurio kvalifikavimo kaip nedraudžiamą pagal KASKO sutartį yra kilęs ginčas, laikytinas eismo įvykiu. Pagal SEAKĮ 30 straipsnio 4 punktą, įvykus eismo įvykiui, eismo įvykio dalyviai (dalyvis), susiję su eismo įvykiu, be kita ko, privalo pasilikti eismo įvykio vietoje ir apie įvykį pranešti policijai, išskyrus teisės aktuose nustatytus atvejus.

Remiantis KET, reglamentuojančių eismo keliais tvarką Lietuvos Respublikos teritorijoje, 220 punktu ir Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) 12 straipsnio 1 dalies 2 punktu, jeigu eismo įvykio metu nebuvo ir nebuvo sužeistas žmogus, o su eismo įvykiu susiję eismo dalyviai sutaria dėl eismo įvykio aplinkybių ir nekviečia policijos į eismo įvykio vietą, tai eismo įvykis gali būti įforminamas užpildant eismo įvykio deklaraciją arba parengiant laisvos formos, bet įvykio įforminimo reikalavimus atitinkantį dokumentą. Jeigu dėl eismo įvykio aplinkybių nesutariama, su eismo įvykiu susiję eismo dalyviai kviečia policiją į eismo įvykio vietą. Pagal Kelių eismo taisyklių 222 punktą, jeigu dėl eismo įvykio padaryta tik turtinė žala ir nukentėjusio asmens eismo įvykio vietoje nėra, su eismo įvykiu susijęs eismo dalyvis privalo nedelsdamas pranešti

apie eismo įvykį nukentėjusiajam, o jeigu tai neįmanoma – policijai.

Byloje pateiktos nuotraukos patvirtina, kad nagrinėjamu atveju eismo įvykyje dalyvavo vienas eismo dalyvis (SEAKĮ 2 straipsnio 13 dalis), per eismo įvykį buvo padaryta žala tretiesiems asmenims (tarp jų galimai – valstybei (aplinkai))¹⁰, nėra duomenų apie jokių kitus su eismo įvykiu susijusius eismo dalyvius ar nukentėjusius asmenis, su kuriais būtų parengta ir užpildyta eismo įvykio deklaracija, ar būtų susiklostę kiti pagrindai, suteikiantys teisę apie įvykį nepranešti policijai. Atsižvelgiant į bylos duomenis, darytina išvada, kad pareiškėjas, kaip turintis teisės aktų nustatyta tvarka suteiktą teisę vairuoti atitinkamos kategorijos transporto priemonę asmuo, turėjo suvokti turįs pareigą SEAKĮ ir KET nustatytais pagrindais apie įvykį pranešti policijai.

Nors byloje nėra duomenų apie konkrečius žalą patyrusius subjektus¹¹, sutiktina su draudiku, jog ši aplinkybė nepaneigia žalos tretiesiems asmenims padarymo fakto ir neeliminuoja KET 220 punkte nustatytos pareigos: tai, kad eismo įvykio metu žalą padaręs asmuo nežino, kam padarė žalą, nepanaikina žalos padarymo fakto. Šios pareigos tinkamas įgyvendinimas glaudžiai susijęs ir su už žalą atsakingo asmens (transporto priemonės valdytojo) civilinės atsakomybės draudiko pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį prievolių, įtvirtintų teisės aktuose, įgyvendinimu. Dėl įvykio žalą patyrę tretieji asmenys gali TPVCAPDĮ nustatyta tvarka kreiptis į kaltininko civilinės atsakomybės draudiką dėl patirtą žalą atlyginančios draudimo išmokos. Apie įvykį nepranešus policijai (arba likus įvykio vietoje apie padarytą žalą nepranešus nukentėjusiems asmenims), ypač kai žala yra specifinė (pavyzdžiui, padaroma aplinkai, gamtai (ant grunto ar į vandens telkinius išsilieja transporto priemonių eksploataciniai skysčiai (degalai, variklio alyva, aušinimo skystis ir pan.), transporto priemonės sudega, sugadinama augmenija, nulaužiami medžiai ar pan.), tinkamai nepranešus apie įvykį, apie žalą gali iš viso nesužinoti.¹² Būtent tokiu atveju, jeigu pareiškėjas būtų vykdęs KET ir SEAKĮ reikalavimus ir apie įvykį informavęs policiją, galėjo būti teisės aktų nustatyta tvarka išaiškinti žalą patyrę subjektai ir tikslesnis žalos dydis, tačiau žalos padarymo faktas, Lietuvos banko vertinimu, yra įrodytas.

Kaip ne kartą minėta, Taisyklių skiltyje „Išimty“, kurioje įtvirtinti įvykiai, Lietuvos banko vertinimu, laikytini nedraudžiamaisiais (pašalinančiais draudiko teisę mokėti draudimo išmoką *ab initio*), nustatyta, kad draudikas turi teisę nemokėti draudimo išmokos, jei transporto priemonės vairuotojas pasišalina iš eismo įvykio vietos, nors apie įvykį turėjo būti informuota policija. Remiantis pirmiau išdėstytu bylos duomenų vertinimu, konstatuotina, kad policija į įvykio vietą turėjo būti kviečiama, tačiau tai nebuvo padaryta, todėl draudikas pagrįstai įvykį nusprendė laikyti nedraudžiamuoju ir atsisakė mokėti draudimo išmoką.

Atsižvelgiant į pareiškėjo kreipimesi nurodytus motyvus, papildomai akcentuotina, kad draudimo rūšies taisyklėse paprastai yra įtvirtinami ir atvejai, kai draudikas turi teisę draudimo išmoką mažinti arba jos nemokėti dėl kitų priežasčių, pavyzdžiui, kai draudėjas, apdraustasis ar naudos gavėjas nevykdo draudimo sutartimi prisiimtų pareigų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad dėl skirtingų sukeltamų teisinių padarinių nedraudžiamuosius įvykius reikia atriboti nuo draudimo sutarties sąlygų, kurias pažeidus draudikas gali atsisakyti mokėti draudimo išmoką. Tokių sąlygų, kurių nevykdymas leidžia draudikui nemokėti draudimo išmokos, buvimas įpareigoja draudiką arba ginčą sprendžiantį teismą vertinti draudėjo kaltę, draudimo sutarties pažeidimo sunkumą, jo priežastinį ryšį su draudžiamuoju įvykiu, žalos, atsiradusios dėl pažeidimo, dydį.¹³

Tačiau nagrinėjamu atveju, konstatavus, kad Taisyklių skirsnyje „Išimty“ nurodytos aplinkybės lemia pagrindą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju, joje nurodytos aplinkybės nevertintinos pagal jų ir žalos atsiradimo arba jos dydžio priežastinį ryšį. Kitoks aiškinimas

¹⁰ Pažymėtina, kad variklio aušinimo skysčių būtinas komponentas yra etilenglikolis arba propilenglikolis, stiklų ploviklio įprasti komponentai – etanolis, metanolis arba izopropanolis, visos šios medžiagos laikomos taršiomis ir yra nurodytos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. rugsėjo 9 d. įsakymu Nr. 471 patvirtintoje Aplinkai padarytos žalos atlyginimo dydžių apskaičiavimo metodikoje (taikomoje visiems juridiniams ir fiziniams asmenims, padariusiems žalą aplinkai Lietuvos teritorijoje, teritoriniuose vandenyse bei išskirtinėje šalies ekonominėje zonoje).

¹¹ Remiantis viešai prieinamais Valstybės įmonės Registrų centro (<https://regia.lt/>) ir Viešosios įstaigos Statybos sektoriaus vystymo agentūros duomenimis (<https://www.geoportal.lt/>) ir sugretinus juos su nuotrauka iš įvykio vietos bei nurodytu įvykio vietos adresu, matyti, kad apgadintas ir teršalais užterštas žemės plotas, vizualiai vertinant, yra Nekilnojamojo turto registre įregistruota valstybinė žemė ir (ar) Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos valdoma valstybinė žemė, neįregistruota Nekilnojamojo turto registre, vizualiai šalia yra ir galimai privatus žemės sklypas.

¹² Tiek dėl fizinės turto kontrolės nebuvimo (pavyzdžiui, didžiulio ploto žemės sklypų), tiek dėl žalos specifikos (teršalai dažnai vizualiai nematomi, susigėrus į žemę išnyksta paviršiniai žalos požymiai) ir kt.

¹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-316/2013.

paneigtų nedraudžiamąjį įvykio sampratą, nes iš esmės kiekvieną nedraudžiamąjį įvykio aplinkybę galima būtų vertinti per priežastinio ryšio principą ir daryti prielaidas dėl ryšio tarp priežasties ir pasekmės, nepaisant to, kad teisės aktai leidžia šalims susitarti dėl nedraudžiamųjų įvykių ir tai yra vienas pagrindinių draudimo apsaugos ribų apibrėžimo būdų. Jį realizuojamas draudikas neprisiėmė rizikos dėl įvykių, kurie pasižymi tam tikromis individualiomis aplinkybėmis, atsiradimo, todėl, nesant pagrindo aptartų sąlygų netaikyti, nustatytos aplinkybės savaime yra pakankamos įvykį kvalifikuoti kaip nedraudžiamąjį. Tokios aplinkybės, kurių ryšys su įvykio priežastimis, žalos dydžiu ar jos nustatymu turėtų būti vertinamos pagal kasacinio teismo suformuotas taisykles, yra įtvirtintos Taisyklių skirsnyje „Draudimo išmokos sumažinimas“.

Papildomai pažymėtina, kad Lietuvos bankas nevertino kitų pareiškėjo kreipimesi nurodytų motyvų, kuriais kritikuojami, pavyzdžiui, draudiko svarstymai, jog neišskvietus policijos neįmanoma nustatyti vairuotojo blaivumo, teigiama, jog draudikas sprendimą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju grindė hipotetiniais svarstymais, ir kt., nes į esminius šalių išdėstytus argumentus buvo atsakyta, o kiti – neturi esminės reikšmės sprendimo teisėtumui ir pagrįstumui. Lietuvos banko pareiga priimti motyvuotą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną šalių argumentą¹⁴.

Lietuvos banko vertinimu, draudiko sprendimas įvykį pripažinti nedraudžiamuoju ir nemokėti pareiškėjui draudimo išmokos yra pagrįstas žalos administravimo metu surinktais duomenimis ir Taisyklėse nustatytais pagrindais, todėl pareiškėjo reikalavimas laikytinas nepagrįstu ir atmestinu.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis

¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-382/2010; 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2010 ir kt.